برنامه‌ریزی و آمایش فضا
دوره 23، شماره3،پاییز 1398

واکاوی فرآیند بازیابی ابعاد هویت و دلبستگی مکانی پس از سوانح، ازمنظر نظریه‌ی تاب‌آوری

سعیده اسدی[1*]، علی شرقی[2]

1- دانشجوی دکتری معماری، دانشکده‌ی مهندسی معماری و شهرسازی، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، تهران، ایران.
2- استادیار دانشکده‌ی مهندسی معماری و شهرسازی، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، تهران، ایران.

دریافت:97/10/15.....پذیرش: 98/4/15

چکیده

گسیختگی هویت و دلبستگی‌های مکانی از جمله پیامدهای سوانح هستند که به نپذیرفتن تغییرات مکانی و ناهنجاری‌هایی در سلامت اجتماعی- روانی جامعه، به‌دلیل نیاز به هویت و نادیده گرفته شدن آن در فرآیند بازسازی، منجر می‌شوند. با توجه به تأثیرات عمیق سوانح بر منظر عینی و ذهنی ساکنان از هویت مکان، ایجاد فرآیندهایی برای بازیابی در چارچوب تئوری تاب‌آوری، به عنوان گسترده‌ترین رویکرد مواجهه، ضروری است. تحقیق حاضر دارای ماهیت اکتشافی با استفاده از روش تحقیق کیو با دو رویکرد کیفی و کمی است. مرحله‌ی کیفی با ترکیب روش دلفی در سه دور و نظریه‌ی زمینه‌ای برای استخراج مفاهیم و مقولات انجام شد. در مرحله کمّی، پرسشنامه‌ای با سؤالات بسته درقالب گزاره‌هایی با طیف لیکرت تدوین گردید. اعضای پانل شامل 17 متخصص از اعضای هیئت علمی و محققان در این زمینه است که ابتدا با استفاده از روش نمونه‌گیری غیرتصادفی هدفمند و در مرحله‌ی بعدی با نمونه‌گیری غیرتصادفی شبکه‌ای انتخاب شدند. درنهایت، روی داده‌ها تحلیل عامل Q انجام و پنج نحله فکری شامل پیوندهای عاطفی- شناختی مکان-مبنا، مکان بازتابی از فرد و جمع، فرصت‌سازی به واسطه عناصر و قابلیت‌های مکانی، کالبد، ملجاء ارزش و محتوا و کارامدی در مکان برای بازیابی ابعاد

*نویسنده‌ی مسئول E-mail: saeedehasadi1363@gmail.com

[Downloaded from hsmsp.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.16059689.1398.23.3.3.8]

تاب آور هویت و دلبستگی مکانی و در نتیجه سازگاری با تغییرات، در بین متخصصان شناسایی شد. به‌منظور شناسایی وزن هریک از معیارها، از الگوریتم شانون استفاده گردید. با همپوشانی یافته‌های حاصل از این دو روش، فرآیند بازیابی ابعاد تاب‌آور هویت و دلبستگی مکان پس از تغییرات ناشی از سوانح پیشنهاد شد.

واژگان کلیدی: هویت مکانی، دلبستگی مکانی، سانحه، تغییر، نظریه تاب‌آوری.

1-مقدمه

وقوع سوانح به معنای واقعی پایه‌های مکان را متزلزل می‌کند و به‌دنبال آن، نظام‌های فضایی، اجتماعی و اقتصادی در سکونتگاه‌های انسانی درهم‌پیچیده و گسسته می‌شوند. در چنین شرایطی، اگر مکان به‌عنوان تعریف‌کننده‌ی هویت باشد، سانحه علاوه بر اینکه به نابودی کالبد منجر می‌شود، هویت و جنبه‌های ذهنی افراد ساکن آن را نیز تغییر می‌دهد یا مختل می‌کند. در شرایط سانحه و پس از آن، سلامت یک جامعه به حس هویتمندی مرتبط می‌شود و گسیختگی هویتی پس از وقوع، انواع ناهنجاری‌های روانی و اجتماعی را به‌همراه دارد(مطوف،1386: 78). تحقیقات زیادی به نقش مکان و هویت درتوصیف چگونگی واکنش(پاسخ) افراد به تغییر در محیط اشاره می‌کنند (Marshall & et-al, 2012; Adger & et-al, 2012; Tidball & Stedman, 2013; Amundsen, 2013). هنگامی‌که جوامع به‌سمت تغییر و دگرگونی‌های ناشی از رخداد سانحه می‌روند، نیاز به حس هویت و خود ارزشمندی روشن می‌شود. دلبستگی و هویت مکانی از ابعاد مهم و مؤثر مکان محسوب می‌شوند و در مدل تاب‌آوری پس از تجربه‌ی سوانح، نقشی مؤثر ایفا می‌کنند (Cutter & et-al, 2008).

تضادها زمانی رخ می‌دهند که نیاز به هویت و دلبستگی مکانی در فرآیند بازسازی، منحرف شود و یا نادیده گرفته شود. در چنین شرایطی شناسایی ابعاد تاب‌آور این دو مؤلفه در بازیابی آن‌ها کارساز خواهد بود. بااینکه امروزه، تئوری تاب‌آوری به‌عنوان گسترده‌ترین رویکرد در مواجهه با سوانح شمرده می‌شود، دارای اصول کمی درزمینه‌ی ابعاد هویت و دلبستگی مکانی پس از سانحه است. در راستای احیای هویت مکانی، وان اسماعیل[1]در سال 2017 بر تداوم ابعاد مکان تأکید کرده است (Wan Ismail&Che Noh, 2017). عبید محمود[2]نیز در سال 2016، در پژوهش خود یادآور می‌شود که مکان تاب‌آور ظرفیت یادگیری، استحکام، توانایی نوآوری و سازگاری با تغییر را دارد (Abid Mahmood,2016).

1. Wan Ismail
2. Abid Mahmood

[Downloaded from hsmsp.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.16059689.1398.23.3.3.8]

بریک ول[1](1986)که از متقدمان در این زمینه است، در چارچوب پیشنهادی خود، به ویژگی‌هایی از هویت مکانی پس از تغییرات ناشی از سوانح اشاره می‌کند که لازمه‌ی جذب، پذیرش و تفسیر مثبت تغییرات هستند. از نتایج تحقیقات مزبور چنین برمی‌آید که در هیچ‌یک از مطالعات، شاخص‌های گسترده‌ای که معرّف و معیّن هویت و دلبستگی مکانی هستند، ازمنظرنظریه‌ی تاب‌آوری دربرابر تغییرات ناشی از رخداد سوانح در حیطه‌ی مکانی مشخص، بررسی نشده است. بنابراین، باتوجه به رخداد مکرر سوانح درکشور، هدف مقاله‌ی حاضر دستیابی به الگویی جامع از وجوه ذهنی متخصصان درفرآیند بازیابی شاخص‌های تاب‌آور هویت و دلبستگی مکانی در برابر تغییرات ناشی از سوانح است. دیاگرام زیرمدل مفهومی انجام پژوهش را نشان می‌دهد.

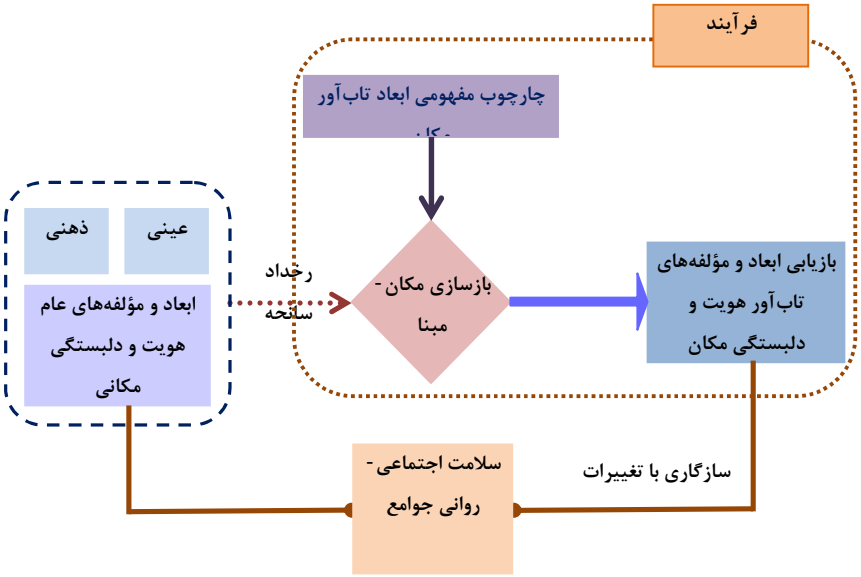

شکل 1: مدل مفهومی تحقیق

2- مباحث نظری

تعامل بین انسان و مکان رابطه‌ای پیچیده است که شامل فضا و زمان می‌شود (Chow & Healey, 2008: 6). معمولاً در مکانی که با آن آشنایی کامل داریم، احساس دلبستگی پیدا

1. Break Well

[Downloaded from hsmsp.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.16059689.1398.23.3.3.8]

می‌کنیم و با افزایش دلبستگی مکانی درطول زمان، احساس هویت مکانی نیز شکل می‌گیرد. تفاوت این دو مفهوم در ضمیری است که به هریک از آن‌ها مربوط می‌شود(رضازاده و حیدری، 1389: 86).

2-1- هویت مکانی[1]

هویت «برخی روش‌های توصیف یا مفهوم‌سازی خود است که به نقش‌های شخصی، ویژگی‌ها، عضویت در گروه یا گروه‌های اجتماعی و ارتباط با مکان‌های جغرافیایی» اشاره دارد (Devine-Wright & Clayton, 2010: 267). به‌معنای متداول امروزی، هویت نتیجه‌ی فرآیند این‌همانی است و منظور از فرآیند، مقایسه‌ی عینیت موجود (ابژه[2]) با اطلاعات و داده‌هایی از آن در حافظه است. بنابراین، اشاره به دو نکته ضروری است؛ اول اینکه اطلاعات مربوط به هر ابژه به گذشته‌ی آن مربوط است و در فرآیند این‌همانی، به‌ناچار باید به این اطلاعات بسنده کرد و دوم اینکه هر ابژه به‌عنوان یک پدیده دائماً درحال تغییر و تحول است و با صورت قبلی خود کاملاً برابر نیست(بهزادفر، 1392: 22). هویت مکانی به‌عنوان جهان کالبدی اجتماعی شدن فرد تعریف می‌شود یا تعریف از خود است که از مکان برگرفته شده است. این پدیده با ابعاد فیزیکی مکان پشتیبانی و به محیط اجتماعی مرتبط می‌شود (Twigger-Ross & Uzzell, 1996: 206). تغییراتی که بر مکان‌های ارزشمند تأثیر می‌گذارند، پیامدهایی بر هویت و رفتار دارند و بنابراین، ارتباط با مفهوم دلبستگی مکانی مطرح می‌شود (Twigger-Ross, 2013: 10). ایجاد حس هویت فضایی جزء حیاتی تجارب دلبستگی در مکان است (FRIED, 2000) و براساس نظر پروشانسکی، هویت مکانی می‌تواند همراه با دلبستگی مکانی، بسیار در شکل‌گیری رفتار مردم مؤثر باشد (Proshansky & et-al, 1983: 155).

2-2- دلبستگی مکانی[3]

حس دلبستگی مکان یکی از بنیان‌های هویتی جدید تلقی می‌شود(رفیعیان و همکاران،1395: 168).این مفهوم درون تئوری هویت مکانی است که به‌عنوان پیوند احساسی با مکان تعریف می‌شود و هم یک محصول است و هم یک فرآیند (Devine-

1. Place identity
2. Object
3. Place attachment

[Downloaded from hsmsp.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.16059689.1398.23.3.3.8]

Wright, 2009: 427). مکان دارای معنا است و تجارب جمعی و هویت فرد در ترکیب با معانی و نمادها به مکان شخصیت می‌دهد. دراین حالت، برمنحصر به فرد بودن مکان و تفاوت آن با مکان‌های دیگر تأکید می‌شود(Shamai,1991: 350). دلبستگی مکانی که به‌عنوان روابط احساسی و سمبلیک شکل گرفته، حالتی است که افراد به‌شکل فردی و جمعی جنبه‌های معنایی مکانی خاص را از طریق اعتقادات و شیوه‌های فرهنگی مشترک تقویت می‌کنند (Altman &Low, 1992: 2). وجه مشترک در تمامی تعاریف بالا، کیفیت احساسی مربوط به دلبستگی مکانی است.

2-3-تغییر هویت مکانی و حس دلبستگی ناشی از سوانح[1]

سوانح پدیده‌هایی مکان‌بنیان هستند و تغییر در محیط سبب تأثیرات مثبت یا منفی بر هویت مکان می‌شود (Howard, 2000; Twigger-Ross, 2013). زمانی‌که مکان‌های خاطره‌انگیز با اتصال به گذشته ازبین می‌روند، چشم‌انداز مکان هویتمند نابود می‌شود(کاویانی راد و فتاحی، 1391: 37). به‌دنبال آن، احساس تعلق به مکانی از شهر و هم هویتی‌ها مستولی می‌گردد و بریدن از تعلقات و تردید درمورد فلسفه‌ی وجودی زندگی جمعی و رها شدن فرد در فضایی خالی، به نوعی بحران هویت تبدیل می‌شود (مطوف، 1386: 77). همچنین، نبودن هویت مکانی مشکلاتی در هویت فردی و جمعی شهروندان ایجاد می‌کند (حبیبی و سید برنجی،1392: 330). به‌نظر می‌رسد که پویایی پیچیده‌ی هویت مکان و ارتباط با آن تأثیر آشکاری بر ظرفیت‌های جوامع در شرایط سانحه دارد (Cretney & Bond, 2016: 2) و این‌گونه تنش‌ها در محیط واکنش به تغییرات را در ابعاد ذهنی، مانند وابستگی و هویت، ایجاد می‌کنند (Ujang & Khalilah, 2015: 710; Coulthard, 2012: 4). بنابراین، در بازسازی و بازتوانی پس از سانحه، توجه معنادار به نقش مکان به‌عنوان چارچوب هدایت بهبود (Robins & et-al, 2011: 401) و ابعاد و مؤلفه‌های شکل‌دهنده‌ی هویت و دلبستگی مکانی، برای التیام زخم‌ها و ناهنجاری‌های اجتماعی- روانی جوامع بازمانده، ضروری است. براساس جمع‌بندی مطالعات انجام‌شده در این حوزه، ابعاد و مؤلفه‌های مذکور در جدول 1 خلاصه شده‌اند.

1. Disasters

[Downloaded from hsmsp.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.16059689.1398.23.3.3.8]

جدول 1: ابعاد و مؤلفه‌های هویت و دلبستگی مکانی

نظریه‌پرداز	سال	مؤلفه‌های مؤثر هویت و دلبستگی مکانی		
Lindstorm	1997	رضایتمندی از مکان؛ وجود فضاهای جمعی		
Judith A. Howard	2000	فضاهای جمعی		
Stedman	2002	مجموعه‌ای از شیوه‌ها و رفتارها		
Speller & et-al	2002; 2009	احساس امنیت؛ استقلال؛ اختصاصی کردن بخش‌هایی از محیط؛ انطباق محیط با خواست‌های فردی و جمعی		
Gough & McGregor	2007	وجود مفاهیم ارتباطی و اجتماعی؛ رفاه/ بهزیستی در مکان؛ حمایت از منافع و آرمان‌ها، ارزش‌ها و ادراکات جامعه		
C. Althoff	2007	سبک زندگی؛ فرهنگ بومی؛ دریافت‌های زیبایی‌شناسی محلی		
Lewicka	2008	خاطرات جمعی؛ حفظ عناصر باقی‌مانده.		
Ujang	2009	**ابعاد**	تصویرها	قابلیت خوانایی؛ تمایز؛ راحتی؛امنیت؛ ایمنی
			فعالیت	حیات در مکان؛ تنوع یا انتخاب؛ تعامل
			عناصر کالبدی	دسترسی؛ خوانایی
Qingjiua & Malikia	2013		محیط کالبدی	خوشحالی از بودن در مکان؛ وقایع فرهنگی؛ مکان‌های جمعی؛ مدت‌زمان سکونت؛ وجود حریم؛ احساس خوشایندی از مناظر موجود
			محیط اجتماعی	
			فرهنگ محیط	
Clare Twigger-Ross	2013	رفاه و بهزیستی؛ وابستگی احساسی (دلبستگی مکانی)؛ ارزش‌های عینی؛ تعهد مکانی؛ حس ریشه‌دار بودن؛ حس تعلق؛ امنیت؛ تمایز؛ خودکارآمدی؛ حس تداوم؛ عزت نفس		
Pasalar & et-al	2015	امکانات اجتماعی؛ گزینه‌های سکونت؛ ویژگی‌های جمعیت‌شناسی؛ شبکه‌های اجتماعی موجود؛ نیازهای فردی؛ سبک شخصیت		
Wan Ismail & Che Noh	2017	تداوم مکان؛ تصاویر ذهنی از مکان؛ معنی و اهمیت مکان؛ عملکرد ذهنی در محیط؛ آداب و رسوم؛ اصول زندگی؛ دین؛ عادات؛ آشنا بودن و نوستالژی؛ معنای اجتماعی و عاطفی وابسته یا برگرفته از عناصر موجود محیط شهری		
Mueller & Schade	2018	یکپارچگی و یگانگی ارزش‌ها در مکان؛ باورها از مکان؛ تحکیم سیستم و اصول رفتار گروهی؛ انگیزه؛ تعاریف احساسی از مکان یا «تعهد مکانی»؛ نشانه‌ها		
Sandrine White	2018	**ابعاد**	ذهنی	
			عینی	
			روابط	
دانشپور	1379	احساسامنیت؛خاطره‌انگیزی؛حستعلق؛دلبستگی مکانی		
صفرنژاد و همکاران	1395	**ابعاد**	تاریخی (معنایی)	زمینه‌یاجتماعیوفرهنگی؛ غنایحسی؛نمادونشانه‌ها؛ عناصرطبیعی؛ تکرارمستمرالگوی‌خاصی‌ازرویدادها
			کارکردی	زمینه‌یاقلیمی؛نفوذپذیری؛تنوع کارکردی؛ خوانایی‌الگوهایفعالیت؛ انعطاف‌پذیری؛ گوناگونی؛ سلسله‌مراتب؛ سرعتوحرکت؛ تناسببصری؛ غنای حسی؛ تعلق؛ سرزندگی؛ دسترسی؛ نظارت (مشارکت) بر مکان
			جغرافیایی(کالبدی)	زمینه‌یکالبدی؛ تمایز/ تشابه؛ تداوم/ تحول؛ وحدت/ کثرت؛ خوانایی درفرمکالبدی؛ ماندگاری؛پایداری
مجیدی و حیدری	1396	اجتماع‌پذیری؛ دسترسی به خدمات و ارتباطات؛ تعلق مکانی؛ آسایش؛ تصاویر ذهنی		

[Downloaded from hsmsp.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.16059689.1398.23.3.3.8]

3- چارچوب مفهومی

نظریه‌ی عمومی تاب‌آوری که جزئی از چارچوب بزرگ‌تر نظریه‌ی سیستم‌های پیچیده است، نشان می‌دهد که تاب‌آوری شامل موارد زیر است: 1. مقدار اختلالی که یک سیستم ممکن است جذب کند و همچنان دارای ساختار و عملکرد باشد؛ 2. درجه‌ای که سیستم می‌تواند خودسازماندهی کند و 3. میزان توانایی و ظرفیت سیستم در ایجاد یا افزایش یادگیری (Smith et-al, 2012: 3). خلق مجدد و یا احیای نمونه‌ی مناسب از هویت و دلبستگی به مکان بسیار مؤثر و انحصاری است و ظرفیت‌های تاب‌آوری بسیار به این مهم وابسته هستند. عبیدتاب‌آوری در ابعاد مختلف مکان را به آمادگی برای وقایع شگفت‌آور یا دوری از رخداد آن‌ها منحصر نمی‌داند؛ بلکه براستراتژی‌های بلند مدت کاهش و سازگاری با چالش‌های اجتماعی-اقتصادی و محیطی نیز تأکید می‌کند. ازدیدگاه او چهار ویژگی ظرفیت یادگیری(آمادگی)، استحکام (پایداری)، نوآوری(قابلیت تغییر و خلاقیت) و انعطاف‌پذیری(سازگاری) در مواجهه با بحران یا پتانسیل تغییر در شهرها، شامل تاب‌آوری ابعاد مکان می‌شوند (Abid, 2016: 413). توویگر روز[1] نیز اذعان دارد که تداوم مکان و دلبستگی مکانی با توجه به هویت و بهزیستی جوامع اهمیت زیادی دارد. بنابراین، براساس چارچوب مفهومی ارائه شده ازسوی بریک ول (1986)، بر تداوم ابعادی از هویت مکانی که به‌دنبال تغییر مکان دارای ویژگی‌های تمایز، خودکارآمدی(به این معنی که محیط فعالیت‌های روزمره‌ی فرد را تسهیل کند یا حداقل مانع آن‌ها نشود)، تداوم (تداوم بین مفاهیم گذشته و حال) وحس عزت‌نفس برای جوامع هستند (Twigger-Ross, 2013: 26, 9)، تصریح می‌کند. دیاگرام 2مشخصه‌های تاب‌آوری ابعاد مکان را نشان می‌دهد که به عنوان چارچوب مفهومی انجام پژوهش انتخاب شده‌اند.

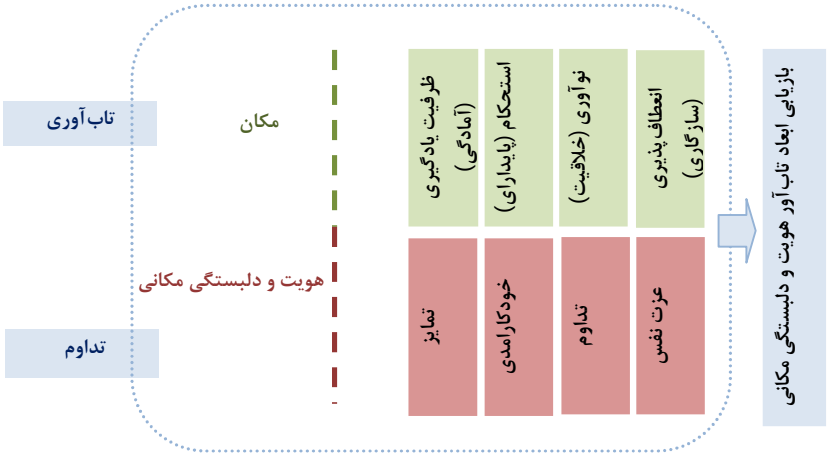

شکل 2 چارچوب مفهومی پژوهش

1.Twigger-Ross

[Downloaded from hsmsp.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.16059689.1398.23.3.3.8]

4-روش تحقیق

به‌دلیل فقدان مبانی نظری مبنی بر مؤلفه‌های تاب‌آور هویت و دلبستگی مکانی پس از سانحه، تحقیق از نوع اکتشافی و با استفاده از روش تحقیق کیو با دو رویکرد کیفی و کمی برای دستیابی به مکنونات ذهنی متخصصان این زمینه انجام شده است. همچنین، به‌دلیل نقش معماران و برنامه‌ریزان فعال در این زمینه، کشف اهمیت وجوه مختلف مسئله‌ی پژوهش ازدیدگاه آنان در اولویت قرار می‌گیرد. در مرحله‌ی کیفی پژوهش، علاوه بر تحلیل محتوای مطالعات مرتبط با هویت و دلبستگی مکانی(جدول 1)، از روش دلفی برای آگاهی از دیدگاه متخصصان درمورد ابعاد مؤثر شاخص‌های اصلی پژوهش، در شرایط بحران و سانحه در سه دور به صورت مصاحبه و سپس پرسشنامه‌ی با سؤالات باز، استفاده کردیم. پس از آن، با همپوشانی یافته‌های حاصل از بخش کیفی و تحلیل محتوا، با استفاده از روش تحقیق زمینه‌ای[1]یافته‌های حاصل از پرسشنامه‌ها را کدگذاری باز کردیم و با تأیید متخصصان، ازطریق کدگذاری محوری دو طیفی، مؤلفه‌ها را بررسی و پیوستارها را تهیه کردیم و برای هر پیوستار، عنوانی در نظر گرفتیم. در این بخش، 6 بعد اصلی و 62 معیار سنجش را شناسایی کردیم (دور اول دلفی)(شکل3). در مرحله‌ی سوم، پس از اصلاحات به‌منظور تدوین سؤالات بسته‌ی پرسشنامه، با تنظیم جدول هدف، محتوای سه‌بعدی شامل محتوا (ابعاد هویت و دلبستگی مکانی)، هدف(مؤلفه‌های پژوهش) و مفهوم(شاخص‌های هشت‌گانه‌ی سنجش تاب‌آوری مؤلفه‌ها) را مشخص کردیم که تعداد سنجه‌های پژوهش خارج از حد متناسب برای تکمیل پرسشنامه ازطریق متخصصان است. بنابراین، با استفاده ازنظر 5 متخصص، مؤثرترین ارتباط هدف- محتوا با مفاهیم را تعیین و براساس اجماع انتخاب کردیم که به 60 رابطه‌ی سه‌گانه محدود شد(دور دوم دلفی)(شکل3).

در مرحله‌ی کمی، سؤالاتی را درقالب گزاره‌هایی در پرسشنامه با طیف لیکرت0 تا 9 (0 کاملاً مخالف با گزاره مورد نظر و 9 کاملاً موافق) تنظیم کردیم. تعداد اعضای پانل شامل 17 متخصص از اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های شهید بهشتی، تربیت دبیر شهید رجایی و علم و صنعت در رشته‌ی معماری، شهرسازی و بازسازی پس از سانحه با سابقه‌ی پژوهش در زمینه‌های مرتبط با موضوعات مطرح در تحقیق بودند. با تعیین طرحی از انواع نمونه‌گیری، ابتدا با استفاده از روش نمونه‌گیری غیرتصادفی هدفمند، با متخصص موردنظر با استفاده از روش دلفی مصاحبه‌ای عمیق درمورد موضوع پژوهش انجام دادیم. در مرحله‌ی بعدی، از نمونه‌گیری غیرتصادفی به‌شیوه‌ی شبکه‌ای استفاده کردیم؛

1. Grounded theory

[Downloaded from hsmsp.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.16059689.1398.23.3.3.8]

به صورتی که از متخصصان خواستیم متخصص مرتبط را معرفی کنند. حجم نمونه را ازطریق آزمون کی ام او[1] و کرویت بارتلت[2]در نرم‌افزار محاسبه کردیم که پس از حذف داده‌های بی‌معنی[3] (3 پرسشنامه) و چرخش داده‌ها، کفایت نمونه‌گیری با اغماض اختلاف کمتر از 2 درصد از سطح مورد نظر، به سطح قابل‌قبول رسید. اگرمعنی‌داری آزمون بارتلت کوچک‌تر از 0.05 باشد(رد فرض صفر)، تحلیل عاملی برای شناسایی ساختار(مدل عاملی) مناسب است. براساس جدول، این عدد برابر 0,003 است؛ یعنی امکان محاسبه‌ی مقدارهمبستگی وجود دارد. درنهایت، روی داده‌ها تحلیل عاملی Q (تحلیل عامل روی متخصصان و استخراج مؤلفه‌های مصاحبه‌شده) را انجام دادیم که در مباحث آینده، نتایج را توضیح خواهیم داد. پس از آن، طبق مطالعات موجود و مشابه، از روش آنتروپی شانون به‌منظور تعیین اولویت هریک از معیارها و شاخص‌ها استفاده کردیم (سرور و خیری‌زاده، 1396: 345). بنابراین، وزن ابعاد چارچوب پژوهش را با استفاده از این تکنیک تعیین و چارچوب مفهومی بازیابی ابعاد تاب‌آور هویت و دلبستگی مکانی را باتوجه به یافته‌های حاصل از تحلیل عامل Q و تکنیک شانون، ترسیم کردیم.

5-تحلیل داده‌ها

تحلیل داده‌ها پس از چرخش نشان می‌دهد که در مجموع 14 متخصص، 5 نحله‌ی فکری وجود دارد. در جدول 2، درصد تجمعی کل برابر با 60,373 است که نشان می‌دهد حدود 60,5 درصد از تفکر پاسخ‌دهندگان مشترک است و نشان از واقعیتی بیرونی در نظریات آنان دارد. حدود 39,5 درصد شامل آگاهی و گرایش‌های فردی آن‌ها است.

جدول 2: واریانس داده‌ها از چرخش تحلیل عاملی

Component	قبل از چرخش			پس از چرخش		
	کل	واریانس%	درصد تجمعی%	کل	واریانس%	درصد تجمعی%
1	2,672	19,087	19,087	2,042	14,589	14,589
2	1,782	12,726	31,812	1,706	12,187	29,776
3	1,528	10,912	42,724	1,699	12,133	38,909
4	1,319	9,423	52,147	1,673	11,947	50,856
5	1,152	8,226	60,373	1,332	9,518	60,373

1. KMO
2. Bartlett's Test
3. Out layer

[Downloaded from hsmsp.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.16059689.1398.23.3.3.8]

چارچوب معیارهای (مفاهیم) پژوهش

- تداوم
- تمایز
- خودکارآمدی
- عزت‌نفس
- ظرفیت یادگیری (آمادگی)
- قدرتمند بودن (پایداری)
- نوآوری (قابلیت تغییر و خلاقیت)
- انعطاف‌پذیری (سازگاری)

مؤلفه‌ها و ابعاد (نتایج کدگذاری محوری) (دور اول دلفی)

1. **عاطفی- ادراکی**: خوشحالی از بودن در مکان، حیات در مکان، غنای حسی و ...
2. **عینی- کالبدی**: زمینه، عناصر کالبدی، عناصر طبیعی و ...
3. **اجتماعی**: تعاملات اجتماعی، تجارب معنادار اجتماعی، کلاس اجتماعی و ...
4. **فرهنگی**: وقایع فرهنگی، آداب و رسوم، ویژگی‌های قومی- نژادی و ...
5. **عملکردی**: پاسخگویی اقلیمی، تنوع عملکردی، سلسله‌مراتب و ...
6. **معنایی/تاریخی**: ارزش‌ها، نمادها و نشانه‌ها و ...

موثرترین روابط هدف- محتوا و معیارها (براساس دیدگاه متخصصان) (دور دوم دلفی)

تداوم	تعلق مکانی، حس مالکیت مکان، دلبستگی مکانی، خاطرات جمعی، آشنایی با مکان، تصاویر ذهنی از مکان، ماندگاری کالبدی، عناصر طبیعی، ویژگی‌های کالبدی، رویکردهای زیباشناختی، آداب و رسوم و اعتقادات، تکرار مستمر الگویی خاص از رویدادها در مکان.
تمایز	قابلیت خوانایی مکان، زمینه (بافت)، فرهنگ، سبک زندگی، سلسله‌مراتب فضاها، تناسب بصری کالبد،
خودکارآمدی	حیات در مکان، حس خوشایندی از مناظر. رضایتمندی از مکان، ایمنی و امنیت، گرایش‌های رفتار اجتماعی، پاسخگویی اقلیمی، تنوع عملکردها، انعطاف‌پذیری فضاها، سرزندگی. اجتماع پذیری
عزت‌نفس	حریم، مکان‌های جمعی، انسجام اجتماعی.
آمادگی	احساس خوشایندی از مناظر، دریافت احترام در مکان، آشنایی، امنیت، مکان‌های جمعی، گرایش‌های رفتار اجتماعی، انعطاف‌پذیری فضاها، سرزندگی، اجتماع‌پذیری.
پایداری	حس مالکیت مکان، دلبستگی مکانی، خاطرات جمعی، تصاویر ذهنی از مکان، زمینه، عناصر طبیعی، تنوع. فرهنگی، آداب و رسوم، تکرار مستمر الگویی خاص از رویدادها.
نوآوری	رضایتمندی از مکان، تعلق مکانی، خوانایی مکان، ایمنی، زمینه، ویژگی‌های کالبدی، سلسله‌مراتب فضایی، تناسب بصری کالبد.
انعطاف‌پذیری	حیات در مکان، ماندگاری کالبدی، رویکردهای زیباشناختی، سبک زندگی.

شکل 3. روابط هدف- محتوا و معیارهای پژوهش

[Downloaded from hsmsp.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.16059689.1398.23.3.3.8]

6- یافته‌های تحقیق

با چرخش داده‌ها، بار عاملی بیش از 0,3 برای نحله‌های فکری قابل توجه و معنادار خواهد بود(جدول 3). براساس یافته‌های حاصل از پژوهش،5 نحله‌ی فکری اصلی و تأثیرگذار بر بازیابی ابعاد تاب‌آور هویت مکانی و حس دلبستگی پس از تغییرات ناشی از سوانح را شناسایی کردیم که درادامه، آن‌ها را توصیف خواهیم کرد.

جدول 3: ماتریس داده‌های چرخش یافته و بار عاملی هریک

	Component				
	1	2	3	4	5
متخصص 1	.801	.186	.007	-.079	-.094
متخصص 11	.687	.028	-.075	.043	.127
متخصص 7	.571	-.481	.094	.140	.015
متخصص 5	.498	.280	.002	.296	.426
متخصص 10	.453	.449	.432	.020	-.005
متخصص 6	-.004	.720	.137	.096	.080
متخصص 8	.183	.700	-.126	.082	-.003
متخصص 12	-.134	.079	.809	-.040	.019
متخصص 13	.095	-.084	.711	.197	.268
متخصص 3	.100	-.127	.176	.755	-.158
متخصص 9	.099	.322	-.043	.673	-.071
متخصص 15	-.231	.120	.091	.617	.472
متخصص 4	.125	-.021	.241	-.088	.751
متخصص 2	.037	-.061	.452	.299	-.480

[Downloaded from hsmsp.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.16059689.1398.23.3.3.8]

1. **پیوندهای عاطفی- شناختی مکان- مبنا**: براساس دیدگاه غالب متخصصان در بازیابی هویت مکانی و حس دلبستگی، توجه به ابعاد عاطفی، ادراکی و شناختی مرتبط با مکان از دو منظر ذهنی و عینی مؤثرترین‌ها هستند. در این رویه، تداوم مؤلفه‌های مرتبط با تعلق مکانی، دلبستگی و آداب و رسوم جاری در مکان، پس از تغییرات محیطی ناشی از سوانح مهم هستند. این یافته این ادعای میلار و تسر[1]را تأیید می‌کند که جنبه‌هایی از مکان که تداوم عاطفی- شناختی را نشان می‌دهند، پایداری بیشتری دارند و دربرابر تغییرات مقاوم‌تر هستند (Millar & Tesser, 1989: 190-191).

در این نحله، متخصصان بر توجه به نقش ابعاد عینی و فضایی شکل‌دهنده‌ی هویت و دلبستگی مکانی مؤثر بر ایجاد تمایز مکان، ساز و کار رفتار اجتماعی وعملکردها با الگوی مستمر رفتاری تأکید دارند؛ زیرا به احیا سرزندگی مکان و شکل‌گیری مجدد پیوندهای عاطفی-شناختی کمک می‌کنند و به عزت‌نفس فردی و جمعی منجر می‌شوند. در این نحله، توافق بر این موضوع است که سبک زندگی کمترین سازگاری را در برابر تغییرات مکان پس از سوانح دارد.

2. **مکان بازتابی از فرد و جمع**: در این دیدگاه، تداوم سه عامل حس مالکیت مکان، وابستگی مکانی و خاطرات جمعی پس از تغییرات برآمده از سوانح، درکنار سازگاری بازسازی مکان- مبنا با رویکردهای زیباشناختی و تصاویر ذهنی از مکان، سبب پایداری نقش مکان در انعکاس ویژگی‌های فردی و جمعی جامعه‌ی آن خواهد شد. این نحله تأییدی بر یافته‌های لویکا[2]حاصل از بازسازی شهرهای لهستان و آلمان به‌دنبال جنگ جهانی دوم است که توجه به خاطرات جمعی و حفظ عناصر باقی‌مانده در بازسازی مکان‌ها را بر موفقیت برنامه‌ها و احیای هویت گذشته‌ی مکان مؤثر می‌داند (Lewicka, 2008: 214). این فرآیند درکنار توجه به نقش زمینه در ایجاد تمایز مکانی و امنیت فضاهای بازسازی‌شده،به رضایتمندی و حس کارآمدی منجر می‌شود.

3. **فرصت‌سازی به واسطه‌ی عناصر و قابلیت‌های مکانی**: در این دیدگاه، توجه به تداوم خاطرات جمعی باحفظ و احیای عناصر طبیعی و بقایای ارزشمند کالبدی، پاسخگویی اقلیمی و انعطاف‌پذیری فضاهای بازسازی‌شده پس از سوانح و نیز تمایزات فرهنگ‌های مختلف و سبک زندگی، به شکل‌گیری خلاقیت در ابعاد تعلق مکانی، پایداری حس دلبستگی، تقویت کارآمدی و درنتیجه، افزایش تعاملات جمعی، عزت‌نفس و انسجام اجتماعی منجر می‌شوند.

1. Millar & Tesser
2. Lewicka

[Downloaded from hsmsp.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.16059689.1398.23.3.3.8]

4. **کالبد، ملجاء محتوا و ارزش‌ها**: در نحله‌ی فکری چهارم، نقش فاکتورهای کالبدی در بازیابی هویت و دلبستگی مکانی پررنگ‌تردیده شده است. در این دیدگاه، توجه به مؤلفه‌های تناسب بصری، رویکردهای زیباشناختی، سلسله‌مراتب فضایی و قابلیت خوانش مکان در بطن بازسازی کالبد، سبب ایجاد تمایز، پذیرش تغییرات رخداده، انس مجدد با مکان، نوآوری و انعطاف‌پذیری دربرابر تغییرات می‌شوند. بنابراین، مشخص شد که عناصر کالبدی با ثبات ارزش‌ها، به مردم توانایی می‌دهند تا خاطرات را بدون توجه به تغییرات محیط بازیابی کنند (Wan Ismail& Che Noh, 2017: 481). درنتیجه، این استدلال که حفظ معانی به ایجاد حس مکان کمک می‌کند (Hull & et-al, 1994: 109)، درقالب کالبد صحت خواهد داشت و درک معانی و محتواهای محیطی با هدف رفاه روانی ساکنان درفرآیند بازسازی(Ujang & Khalilah, 2014) ضرورت می‌یابد.

5. **کارآمدی درمکان**: در این نحله، تأثیر عملکرد در بازسازی مکان بارز شده است. به‌نظر می‌رسد که مداقه در تمایزات سبک زندگی و انعطاف‌پذیری در بازسازی مکان- مبنا باعث کارآمدی در دو بعد فردی و جمعی خواهد شد. از سوی دیگر، در این دیدگاه، اعتقاد افراد این است که درصورت وجود حیات و دریافت احترام در مکان پیش از سانحه، سازگاری یا آمادگی برای تغییرات برآمده از سانحه و متعاقب آن حس کارآمدی فردی و جمعی کاهش خواهد یافت که در این مسئله، دقت نظردر پتانسیل‌های عملکردی مکان برای بازشکل‌گیری هویت و دلبستگی مؤثر است.

درمجموع می‌توان گفت که در تمامی نحله‌های حاصل، اجماع بر این است که انعطاف‌پذیری و سازگاری ابعاد مختلف هویت و دلبستگی مکانی در برابر تغییرات ناشی از سوانح و بازسازی‌های پس از آن، درمقایسه با شش معیار دیگر چارچوب پژوهش (تداوم، تمایز، کارآمدی، عزت‌نفس، پایداری و خلاقیت)کمتر است؛ زیرا در مکان هویتمند، تمایل به تغییر و سازگاری و انعطاف دربرابر تغییرات ناشی از عوامل مختلف، ازجمله سوانح، بسیار کم است.

در مرحله‌ی بعد، میانگین وزن هریک از روابط دوگانه‌ی مفهوم-معیار را با استفاده از الگوریتم شانون محاسبه کردیم و ارزش هریک را به تفکیک ازدیدگاه متخصصان محاسبه و در جدول 4 ارائه نمودیم.

[Downloaded from hsmsp.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.16059689.1398.23.3.3.8]

جدول 4یافته‌های حاصل از الگوریتم شانون

مفاهیم	معیارهای سنجش	جمع نمره	میانگین	میانگین دسته	وزن شاخص تکنیک شانون	میانگین وزن دسته
تداوم	آداب و رسوم و اعتقادات	100	7.142857	7.159341	0.016449	**0.01636**
	تنوع فرهنگ‌های موجود	106	7.571429		0.017176	
	تعلق مکانی	95	6.785714		0.015723	
	دلبستگی به مکان	104	7.428571		0.016867	
	حس مالکیت مکان	102	7.285714		0.016661	
	خاطرات جمعی	101	7.214286		0.016395	
	آشنایی	91	6.5		0.014895	
	بقایای ارزشمند کالبدی	104	7.428571		0.016834	
	رویکردهای زیباشناختی	98	7		0.015912	
	الگوی مستمر رفتار	103	7.357143		0.016732	
	عناصر طبیعی	99	7.071429		0.016302	
	ویژگی‌های کالبدی	96	6.857143		0.01586	
	تصاویر ذهنی	104	7.428571		0.016875	
خودکارآمدی	ایمنی و امنیت	104	7.428571	6.896104	0.016933	**0.015871**
	رضایتمندی از مکان	91	6.5		0.015223	
	پاسخگویی اقلیمی	100	7.142857		0.016429	
	تنوع عملکردهای سازگار	92	6.571429		0.01531	
	سرزندگی	93	6.642857		0.015236	
	ایمنی کالبد	104	7.428571		0.016933	
	سازکار و گرایش‌های رفتار اجتماعی	102	7.285714		0.016671	
	حیات در مکان	80	5.714286		0.013451	
	خوشایندی از مناظر	90	6.428571		0.014891	
	انعطاف‌پذیری محیط	110	7.857143		0.01772	
	اجتماع‌پذیری	96	6.857143		0.015789	
تمایز	قابلیت خوانایی مکان	109	7.785714	7.612245	0.017585	**0.017231**
	سلسله‌مراتب فضایی	116	8.285714		0.018412	
	انعطاف‌پذیری محیط	116	8.285714		0.018412	
	زمینه	96	6.857143		0.015857	
	تنوع فرهنگی	106	7.571429		0.017176	
	سبک زندگی	99	7.071429		0.016263	
	تناسبات بصری کالبد	104	7.428571		0.016913	

[Downloaded from hsmsp.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.16059689.1398.23.3.3.8]

ادامه جدول 4یافته‌های حاصل از الگوریتم شانون

مفاهیم	معیارهای سنجش	جمع نمره	میانگین	میانگین دسته	وزن شاخص تکنیک شانون	میانگین وزن دسته
پایداری دربرابر تغییرات	تصاویر ذهنی	101	7.214286	6.246032	0.016436	**0.014435**
	عناصر طبیعی	81	5.785714		0.013271	
	پایداری حس مالکیت مکان	81	5.785714		0.013506	
	دلبستگی مکانی	89	6.357143		0.014616	
	خاطرات جمعی	104	7.428571		0.016708	
	زمینه(بافت)	75	5.357143		0.012945	
	تنوع فرهنگی	75	5.357143		0.012721	
	آداب و رسوم و اعتقادات	90	6.428571		0.014834	
	الگوی مستمری در مکان	91	6.5		0.014882	
سازگاری با تغییرات	حیات در مکان	80	5.714286	5.985714	0.013436	**0.013975**
	ماندگاری کالبدی	77	5.5		0.012948	
	رویکردهای زیباشناختی اجتماع	79	5.642857		0.013254	
	سبک زندگی	81	5.785714		0.013574	
	تنوع عملکردها	102	7.285714		0.016663	
آمادگی دربرابر پذیرش تغییرات	احساس خوشایندی از مناظر (مصنوع/ طبیعی)	79	5.642857	6.464286	0.013205	**0.014962**
	آشنایی	73	5.214286		0.012362	
	امنیت	93	6.642857		0.015242	
	مکان‌های جمعی	86	6.142857		0.014428	
	مکانیسم و گرایش‌های رفتار اجتماعی	102	7.285714		0.016664	
	انعطاف‌پذیری فضاها	113	8.071429		0.018081	
	اجتماع‌پذیری مکان	99	7.071429		0.01627	
	دریافت‌کننده‌ی احترام در مکان	79	5.642857		0.013441	
عزت‌نفس	حریم در مکان	106	7.571429	7.309524	0.017181	**0.016613**
	مکان‌های جمعی	96	6.857143		0.015602	
	انسجام اجتماعی	105	7.5		0.017058	
نوآوری	رضایتمندی از مکان	91	6.5	6.616071	0.015043	**0.015348**
	تعلق مکانی	97	6.928571		0.015974	
	قابلیت خوانایی مکان	84	6		0.014082	
	ایمنی	96	6.857143		0.015829	
	ویژگی‌های کالبدی	93	6.642857		0.015525	
	سلسله‌مراتب فضاها	84	6		0.014124	
	تناسب بصری	96	6.857143		0.015878	
	سرزندگی	100	7.142857		0.016331	

[Downloaded from hsmsp.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.16059689.1398.23.3.3.8]

7-نتیجه‌گیری

براساس نتایج، به‌نظر می‌رسد منطبق با نظریه‌ی ابعاد تاب‌آور مکان، مبنی بر اینکه منبع اصلی تاب‌آوری مکان در منابع و اقدامات نوآورانه‌ی از پایین به بالا در جوامع و ذی‌نفعان تعریف شده است، توجه به بعد عاطفی- ادراکی کاربران مکان دربرابر تغییرات محیطی ناشی از سوانح و بازسازی پس از آن نیز بیش از سایر ابعاد دیده شده است. در این راستا، می‌توانیم به تداوم در تعلق مکانی، حس مالکیت مکان، خاطرات جمعی و آشنایی و انس با مکان، نقش قابلیت خوانش مجدد مکان، امنیت و رضایتمندی ازکارآمدی در مکان و پایداری تصاویر ذهنی اشاره کنیم. بنابراین، مطابق با دیدگاه‌های جهانی،از آنجا که ابعاد عاطفی و شناختی مکان،پایداری و مقاومت بیشتری دربرابر تغییراتی همچون رخداد سوانح دارند،احیای پیوندهای مکان-مبنا و بازتاب ابعاد فردی و جمعی در مکان بازسازی‌شده، بازیابی هویت و دلبستگی مکانی و درنتیجه، سازگاری با تغییرات رامیسر خواهند کرد.

به‌دنبال آن، به‌رغم تاب‌آوری نسبی ابعادکالبدی دربرابر رخداد سوانح، به‌نظر می‌رسد که توجه به ابعاد عملکردی در بطن کالبد، مانند سلسله‌مراتب فضایی، انعطاف‌پذیری، پاسخگویی اقلیمی و تنوع عملکردهای سازگار در محیط از یک سو و حفظ بقایای ارزشمند کالبدی، عناصر طبیعی،تمایزات زمینه و تناسبات بصری از سوی دیگر، به ادراک از تداوم، ایجاد تمایز و پایداری در برابر تغییرات منجر خواهند شد. بنابراین، با فرصت‌سازی به‌واسطه‌ی عناصر و قابلیت‌های مکانی و درنظر گرفتن کالبد به‌عنوان ملجاء ارزش‌ها، معانی و محتوا، امکان دستیابی به بازیابی ابعاد تاب‌آور هویت و دلبستگی مکانی میسر می‌شود.

در نهایت و در رأس مسائل بیان‌شده از مقیاس فرد تا جمع، توجه به ابعاد فرهنگی تاب‌آور مکان (شامل آداب و رسوم و اعتقادات، فرهنگ‌های موجود و متنوع و تمایزات سبک زندگی در مکان)، در سایه‌ی ابعاد اجتماعی (رویکردهای زیباشناختی اجتماع ساکن، الگوهای رفتاری مستمر و سازکار و گرایش‌های رفتار جمعی)لازم است؛ هرچند در تحقیقاتی از این دست، کمتر به آن‌ها توجه شده است. این درحالی است که براساس یافته‌های تحقیق، توجه به کارکرد و پتانسیل‌های مجموع مؤلفه‌های یادشده، سبب سازگاری جامعه با تغییرات مکانی ناشی از سوانح، تقویت یا حفظ انسجام اجتماعی و درنهایت، حس کارآمدی فردی و جمعی در مکان بازسازی‌شده می‌شوند. با همپوشانی یافته‌های حاصل از نحله‌های فکری و الگوریتم شانون، فرآیند بازیابی ابعاد هویت و دلبستگی مکان در بازسازی مکان-مبنارا پیشنهاد می‌دهیم (شکل4).

[Downloaded from hsmsp.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.16059689.1398.23.3.3.8]

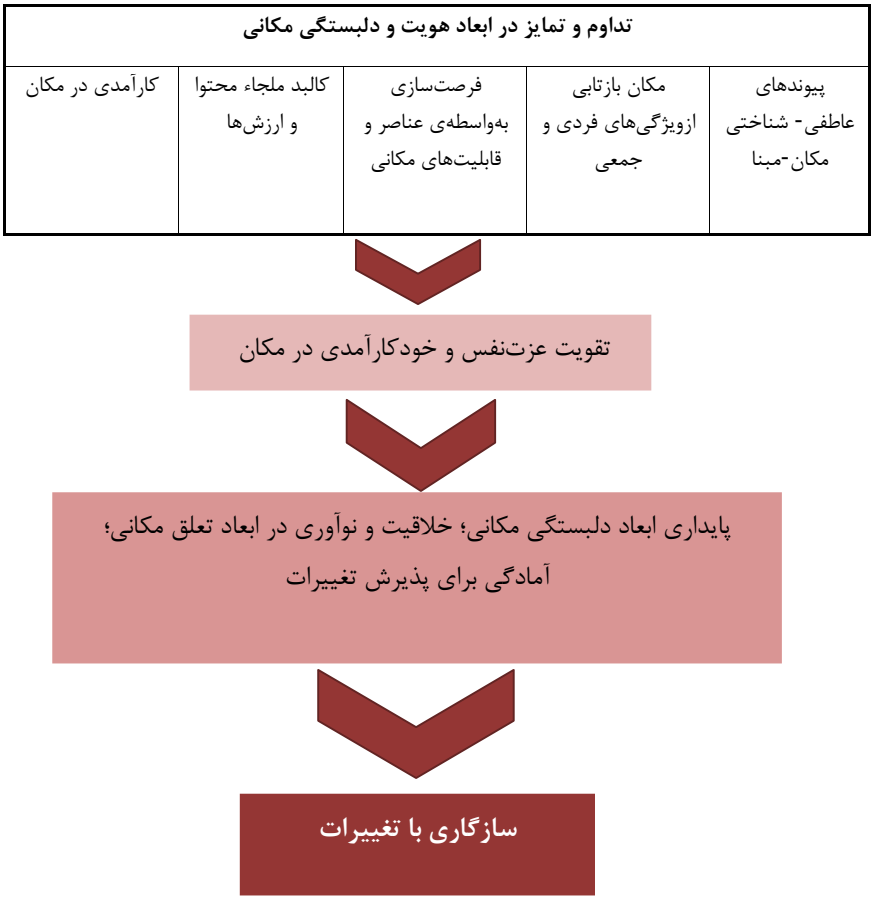

شکل4:فرآیند پیشنهادی بازیابی ابعاد تاب‌آور هویت و دلبستگی مکانی

8- منابع

- Behzadfar, Mostafa,(2014), urban identity, kenning to the Tehran identity, Tehran City Publishing (Affiliated to Tehran Municipal Cultural and Art Organization).
- Habibi, Seyed Mohsen, Seyed Berenji, Seyedeh Kahroba, (2017), The Relationship between being Memorable and Social Participation in Urban Identity recreation, Case Study: Rasht Municipality Square, ARMANSHAHR architecture and urban development journal, No. 17, 2017, 329-342.

[Downloaded from hsmsp.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.16059689.1398.23.3.3.8]

- Daneshpour Abdolhadi, (2001), Recognizing the concept of identity in urban public spaces, ph.D thesis in urban planning, Theran University.
- Rezazadeh , Razieh, Heydari Bahareh, (2011), the design process of identifiable places, Abadi Quarterly, NO 69, winter 89.
- Mojtaba Rafiyan , Zahra Khodaee , Hashem Dadashpour , (2016), Studying the place attachment from the view of teenagers with emphasis on community capacity (Physical- Social), The Journal of Spatial Planning, Volume 20, No. 2, 2016.
- Sarvar Hushang, Kheyrizadeh Mansour, (2017), Analyzing Endogenous and Exogenous Physical Development and Introducing of an Optimum Pattern, The Journal of Spatial Planning, Volume 21, issue 3, 2017.
- Safarnejad Mahsa, Karimi Azari Amirreza, Gholamalizadeh Hamzeh,(2016), Identification of Effective Components on Urban Identity Improvement and Increasing Citizen's Sense of place in Designing Administrative Cultural Monuments (Case Study: Rasht City), Journal of Iranian Cultural Research (JICR), Volume 9, Number 4, Winter 2016, p. 32 – 1.
- KaviyaniRad Morad, Fattahi Mostafa,(2013), The effect of place identity on national convergence, The Journal of Spatial Planning, Volume16, NO1, (2013).
- Majidi Batul, Heydari Saman, (2017), The assessment of place identity of urban neighborhoods, case study: 12th district of Tehran, Sangalaj. Biannual journal of urban ecology researchers, Eighth year, No. 2, Serial 16, pp. 13-22.
- Motawef Sharif, (2007), Identity crisis and its intensification in the camp's life after the Bam earthquake, Bagh- e Nazar: The scientific journal of Nazar Research Center, for Art, Architecture & Urbanism, Fourth Year, No. 8, Autumn and Winter 2007, 73-80.
- Abid Mehmood,(2016), Of resilient places: planning for urban resilience, EUROPEAN PLANNING STUDIES, 2016VOL. 24, NO. 2, 407 -419 http://dx.doi.org/10.1080/09654313.2015.1082980

[Downloaded from hsmsp.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.16059689.1398.23.3.3.8]

- Adger NW, Barnett J, Brown K, Marshall N, O'Brien K, (2012), Cultural dimensions of climate change impacts and adaptation. Nat Clim Chang 3(2):112–117.
- A.Howard Judith ,(2000), Social psychology of identities, Annu. Rev. social 2000
- Altman, I., & Low, S. M. (1992), Human Behavior and Environmentbook series (HUBE, volume 12), chapter: Place Attachment, A Conceptual Inquiry, Plenum Press.
- Amundsen H ,(2013), Place attachment as a driver of adaptation in coastal communities in Northern Norway. Local Environ 20(3):1–20.
- C. Althoff Mary,(2007), Of Mud and Men: Rebuilding Community Identity After Disaster, A Participatory Architectural Approach, Master degree, UNIVERSITY OF CINCINNATI.
- Chow, K., & Healey, M. (2008). Place attachment and place identity: First-year undergraduates making the transition from home to university. Journal of Environmental Psychology, 28(4), 362-372.
- Coulthard S ,(2012), Can we be both resilient and well, and what choices do people have?Incorporating agency into the resilience debate from a fisheries perspective. Ecol Soc 17(1):4
- Cretney R. M, Bond S, (2016), Shifting relationships to place: a relational placebased perspective on SES resilience, Urban Geography.
- C.Stedman Richard,(2002), Toward a Social Psychology of Place Predicting Behavior from Place-Based Cognitions, Attitude, and Identity, Environment and Behavior, vol 34, issue 5.
- Devine-Wright, Patrick.(2009), Rethinking NIMBYism: The Role of Place Attachment and Place Identity in Explaining Place-Protective Action, Journal of Community and Applied Social Psychology,volume19, issue 6, p 426-441.
- 22.Devine-Wright, P., & Clayton, S. (2010), Introduction to the special issue: Place, identity and environmental behaviour. Journal of Environmental Psychology, 30(3), 267-270.

[Downloaded from hsmsp.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.16059689.1398.23.3.3.8]

- Devine-Wright Patrick,(2013), Think global, act local? The relevance of place attachments and place identities ina climate changed world, Geography, College of Life and Environmental Sciences, University of Exeter, Amory Building, Rennes Drive, Exeter EX4 4RJ, UK2013/
- Eyles John, Williams Allison ,(2008), Sense of Place, Health and Quality of Life, Ashgate Publishing, Ltd., 2008 - Science - 221 page.
- FRIED MARC , (2000), CONTINUITIES AND DISCONTINUITIES OF PLACE, Journal of Environmental Psychology (2000) 20, 193^205
- Gieseking Jen Jack, Mangold William, Katz Cindi, Low Setha, Saegert Susan,(2014), People, place and space reader, Section 3: Place and Identity. Taylor & Francis Ltd Publication.
- Gough Ian, McGregor J. Allister ,(2007), Wellbeing in developing countries: from theory to research, CAMBRIDGE UNIVERSITY PRESS.
- Hull, B.R.; Lam,M.; Vigo,G. (1994). Place identity: Symbols of self in the urban fabric, Landscape and Urban Planning, Vol. 28, pg 109-120 .
- Lewicka Maria, (2008), Place attachment, place identity, and place memory: Restoring the forgotten city past, Journal of Environmental Psychology 28 (2008) 209–231.
- Lindstrom, Bonnie , (1997), A SENSE OF PLACE: Housing Selection on Chicago's North Shore,THE SOCIOLOGICAL QUTERLY, official journal of the Midwest sociological society, vol 38, issue 1, p 19-39.
- Marshall N, Park SE, Adger NW, Brown K, Howden SM (2012) Transformational capacity and the influence of place and identity. Environ Res Lett 7(3):1–9
- Millar,Murray G. Tesser, Abraham,(1989), The effects of affective-cognitive consistency and thought on the attitude-behavior relation, Journal of Experimental Social Psychology, Volume 25, Issue 2, March 1989, Pages 189-202.
- Mueller Andreas, Schade Michael,(2012), Symbols and place identity A semiotic approach to internal place branding – case study Bremen (Germany), Journal of Place Management and Development, Vol. 5 No. 1, 2012, pp. 81-92.

[Downloaded from hsmsp.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.16059689.1398.23.3.3.8]

- PasalarCelen, D HallowellGeorge, ElabdAliaa,(2015), Urban resilience: Measuring place identity insustainable communities, Future of Architectural Research, ARCC 2015. 722.
- Proshansky, H. M. (1978). The City and Self-Identity. Environment and Behavior, 10(2), 147-169.
- Proshansky, H. M., Fabian, A. K., & Kaminoff, R. (1983). Place-identity: Physical world socialization of the self. Journal of Environmental Psychology, 3(1), 57-83.
- Qingjiua,b Sun, Malikia Nor Zarifah, (2013), Place Attachment and Place Identity: Undergraduate Students Place Bonding On Campus, PSU-USM International Conference on Humanities and Social Sciences, Procedia - Social and Behavioral Sciences 91 (2013) 632 – 639.
- Relph E ,(1976), Place and placelessness. Pion Limited, London
- Robin S Cox, Karen Perry, Elah marry, (2011), Like a Fish Out of Water: Reconsidering Disaster Recovery and the Role of Place and Social Capital in Community Disaster Resilience, American journal of community psychology. Dec;48(3-4):395-411. doi: 10.1007/s10464-011-9427-0.
- Sandrine, White Carole.(2018), Symbols of Resilience and Contested Place Identity in the Coastal Fishing Towns of Cromer and Sheringham, Norfolk, UK Implications for Social Wellbeing, Social Wellbeing and the Values of Small-scale Fisheries,vol 17, pp 45-74.
- Shamai Shamuel,(1991), sense of place: an empirical measurement, Geoforum, vol 22, No 3, 347-357.
- Speller, Gerda M. Lyons, Evanthia. Twigger-Ross, Clare,(2002), A Community in Transition: the relationship between spatial change and identity processes, Surrey research insight, University of Surrey.
- Twigger-Ross, C. L., & Uzzell, D. L. (1996). Place and identity processes. Journal of Environmental Psychology, 16(3), 205-220.
- Twigger-Ross, Clare,(2013), How will environmental and place based change affect notions of identity in the UK over the next 10 years, Future Identities: Changing identities in the UK – the next 10 years.

[Downloaded from hsmsp.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.16059689.1398.23.3.3.8]

- Tidball K, Stedman R (2013), Positive dependency and virtuous cycles: from resource dependence to resilience in urban social-ecological systems. Ecol Econ 86:292–299
- Ujang Norsidah, (2009), Place Attachment and Continuity of Urban Place Identity, 1st National Conference on Environment-Behaviour Studies, Faculty of Architecture, Planning & Surveying, Universiti Teknologi MARA, Shah Alam, Selangor, Malaysia, 14-15 November 2009.
- Ujang Norsidah, Zakariya Khalilah,(2014), The Notion of Place, Place Meaning and Identity in Urban Regeneration, Asian Conference on Environment-Behaviour Studies Chung-Ang University, Seoul, S. Korea, 25-27 August 2014.
- Ujang ,Norsidah , Khalilah Z. (2015). The Notion of Place, Place Meaning and Identity in Urban Regeneration. Procedia - Social and Behavioral Sciences, 170, 709-717.
- W. Smith Jordan, H. Anderson Dorothy, L. Moore Roger,(2012), Social Capital, Place Meanings, and Perceived Resilience to Climate Change, Rural Sociology 77(3), 2012, pp. 380–407.
- Wan Ismail Wan Hashimah , Che Noh Nurul Atiqah, (2017), Reviving the Lost Place Identity of Batu Pahat, Johor,5th AMER International Conference on Quality of Life Nouvo City Hotel, Bangkok, Thailand, 25-27 February 2017.

[Downloaded from hsmsp.modares.ac.ir on 2024-10-12]

[DOR: 20.1001.1.16059689.1398.23.3.3.8]